

Rheolaethau Ariannol Mewnol ar gyfer Elusennau - Rhestr Gyfeirio

A. Rhestr gyfeirio hunanasesu

Bwriedir i'r cwestiynau yn y rhestr gyfeirio hon helpu ymddiriedolwyr elusen i werthuso perfformiad eu helusen yn erbyn y gofynion cyfreithiol a'r argymhellion arfer da a bennwyd yn ein canllaw ar reolaethau ariannol mewnol i elusennau. Dylai ymddiriedolwyr adolygu perfformiad eu helusen o leiaf unwaith y flwyddyn.

Mae pob un o'r cwestiynau yn y rhestr gyfeirio yn cysylltu â pharagraff yn y canllaw, lle y gellir cael manylion pellach. Ni fydd pob un o'r rheolaethau a restrir yn briodol i bob elusen, er enghraifft, os yw adran o'r rhestr gyfeirio yn delio â maes gweithgaredd nad yw'r elusen yn ymgymryd ag ef, ni fydd yr adran honno o'r rhestr gyfeirio yn berthnasol.

Mae'n rhaid i elusennau gydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol bob amser ac mae'r gofynion hyn wedi'u nodi â **C** yn y rhestr gyfeirio. Nid yw ateb 'ie' ar gyfer argymhellion arfer da yn golygu nad oes lle i wella ymhellach. Nid yw ateb 'na' bob amser yn awgrymu bod problem. Efallai nad yw'r elusen wedi rhoi rheolaeth arbennig ar waith oherwydd bod y risg yn fach ac mae'r golled bosibl yn dderbyniol, yn wyneb y gost a fyddai'n codi.

Yn olaf, dylai'r atebion yn y rhestr gyfeirio gael ei seilio ar wybodaeth yr ymddiriedolwyr o'r hyn sy'n digwydd yn yr elusen ac nid beth y maent yn disgwyl y bydd yn digwydd. Mae cael rheolaeth fewnol yn rhan o'r darlun yn unig. Rhaid iddo weithredu'n ymarferol er mwyn bod yn effeithiol.

B. Rhai materion allweddol, trefniadau monitro a'r risg o dwyll

B1. Rheolaethau ariannol drwy'r elusen gyfan	Ie	Na
Ydy dyletswyddau wedi'u rhannu er mwyn darparu 'gwiriad dwbl' awtomatig?		
Ydy'r ymddiriedolwyr yn cynnal adolygiad blynyddol o'r rheolaethau ariannol mewnol?		
B2. Gweithgareddau monitro	Ie	Na
Ydy cyllidebau blynyddol o incwm a gwariant yn cael eu paratoi a'u cymeradwyo gan yr ymddiriedolwyr?		
Ydy perfformiad yn cael ei fesur yn erbyn cyllidebau yn rheolaidd ac a geisir esboniadau ar gyfer amrywiadau?		
B3. Pwyllgor archwilio mewnol ac archwilio	Ie	Na
Ydy'r ymddiriedolwyr wedi ystyried yr angen i benodi archwiliwr mewnol neu sefydlu pwyllgor archwilio?		

B4. Gwybodaeth a chyfathrebu	Ie	Na
Ydy'r ymddiriedolwyr yn cael gwybodaeth reolaidd am berfformiad ariannol yr elusen?		
Ydy'r ymddiriedolwyr yn trafod perfformiad ariannol yr elusen ym mhob un o'u cyfarfodydd?		
Oes cylch gorchwyl ar gyfer unrhyw is-bwyllgor cyllid, neu is-grŵp tebyg y bwrdd ymddiriedolwyr?		
Ydy unrhyw is-bwyllgor cyllid yn adrodd i fwrdd llawn yr ymddiriedolwyr er mwyn gwneud penderfyniad terfynol?		
B5. Cyfrifoldebau ymddiriedolwyr	Ie	Na
A yw cofnodion cyfrifyddu priodol yn cael eu cadw o'r holl drafodion? C		
Ydy'r cyfrifon yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol? C		
Ydy'r cyfrifon yn cael eu cymeradwyo'n ffurfiol gan ymddiriedolwyr mewn cyfarfod blynyddol?		
Ydy'r ymddiriedolwyr wedi penodi archwiliwr neu archwiliwr annibynnol? C		
Ydy ymddiriedolwyr sydd newydd eu penodi yn cael copi o'r cyfrifon diweddaraf?		
Ydy'r ymddiriedolwyr yn ffeilio'r adroddiad blynyddol a chyfrifon a'r ffurflen flynyddol mewn pryd? C		
B6. a B7. Rheoli'r risgiau o droseddau a chamdriniaeth ariannol	Ie	Na
Ydy ymddiriedolwyr a staff yn gwybod pam bod risg i'r elusen o droseddau a chamdriniaeth ariannol a'r enghreifftiau cyffredin o weithgareddau twyllodrus posibl?		
Oes gan yr elusen bolisiâu a rheolaethau ar gyfer defnyddio a storio gwybodaeth electronig?		
Oes rhaglenni cyfrifiadurol gan yr elusen i ddiogelu ei data a'i systemau rhag ymyrraeth allanol?		
Oes gweithdrefnau gan yr elusen ar gyfer adrodd am amheuan yn fewnol, ac i'r Comisiwn Elusennau ac i'r heddlu?		

C. Incwm

C1. Incwm a dderbyniwyd drwy'r post	Ie	Na
Ydy'r post yn cael ei agor ym mhresenoldeb dau unigolyn nad ydynt yn perthyn i'w gilydd?		
A yw'r holl sieciau a'r arian a dderbynnir yn cael eu cofnodi ar unwaith?		
Ydy'r elusen yn cadw post heb ei agor yn ddiogel?		
C2. Incwm o gasgliadau cyhoeddus a digwyddiadau codi arian	Ie	Na
Ydy'r elusen yn gwneud casgliadau cyhoeddus neu'n cynnal digwyddiadau codi arian:		
Ydy casgliadau cyhoeddus yn dilyn gofynion cyfreithiol? C		
Ydy blychau casglu yn cael eu rhifo ac ydy'r bylchau sy'n cael eu dosbarthu a'u dychwelyd yn cael eu cofnodi?		
Ydy pob blwch casglu yn cael ei selio?		
Ydy blychau casglu yn cael eu hagar a'u cyfrif yn rheolaidd gan yr elusen ac a yw cofnod yn cael ei gadw o'u lleoliad a'r arian sydd ynddynt?		
Ydy casgliadau yn cael eu cyfrif ym mhresenoldeb y casglwr ac a yw derbynneb yn cael ei rhoi iddynt?		
Ydy dau unigolyn nad ydynt yn perthyn i'w gilydd yn cyfrif ac yn cofnodi'r incwm?		
Ydy'r arian yn cael ei fancio cyn gynted â phosibl heb ddiwynnu treuliau?		
Ydy cofnodion yn cael eu cadw ar gyfer pob digwyddiad codi arian?		
Ar gyfer incwm o docynnau: <ul style="list-style-type: none"> • Ydy tocynnau'n cael eu rhifo ymlaen llaw? • Ydy cofnod yn cael ei gadw o bawb sy'n cael tocynnau i'w gwerthu, a rhifau'r tocynnau a roddwyd iddynt? • Oes cofnodion o'r tocynnau a werthwyd? • Ydy'r arian a dderbynnir yn cael ei wirio yn erbyn y tocynnau a werthwyd? 		
Ydy'r elusen wedi cydymffurfio â Rhan II o Ddeddf Elusennau 1992 os yw codwyr arian proffesiynol yn cael eu defnyddio? C		

C3. Rhoddion Cymorth Rhodd	Ie	Na
Ydy'r elusen yn gwneud y mwyaf o'r defnydd cyfreithlon o Gymorth Rhodd gan ei roddwyr?		
Oes gwirio rheolaidd i sicrhau bod pob ad-daliad treth cymwys yn cael ei dderbyn?		
Ydy'r elusen yn cadw'r cofnodion sy'n ofynnol gan HMRC ar gyfer ceisiadau Cymorth Rhodd?		
C4. Cymynroddion	Ie	Na
Ydy'r elusen yn adnabod ac yn monitro'r cymynroddion mawr a dderbynnir ac yn sicrhau eu bod yn cael eu cynnwys yn gywir yn y cyfrifon?		
C5. Rhoddwyr sylweddol	Ie	Na
Ydy'r elusen yn cadw'r cofnodion angenrheidiol i adnabod y trafodion â 'rhoddwyr sylweddol' sy'n ofynnol gan HMRC? C		
C6. Incwm masnachu	Ie	Na
Os yw'r elusen yn ymgymryd â gweithgareddau masnachu (naill ai masnachu er mwyn hyrwyddo ei hamcanion neu fasnachu anelusennol):		
Os yw lefel y masnachu anelusennol yn arwyddocaol, a yw'n cael ei gyflawni gan is-gwmni masnachu?		
Oes polisi prisio gan yr elusen ar gyfer y nwyddau a'r gwasanaethau a gyflenwir?		
Oes polisi anfonebu gan yr elusen ar gyfer y nwyddau a'r gwasanaethau a gyflenwir?		
Ydy'r elusen yn adolygu dyledion sy'n daladwy a gweithdrefnau casglu?		
Oes gweithdrefnau i gysoni'r symiau a anfonebwyd a'r arian parod a dderbyniwyd â'r anfonebau sydd heb eu talu?		
C7. Gweithdrefnau bancio a gofal	Ie	Na
Ydy derbyniadau sy'n dod i mewn yn cael eu bancio'n brydlon?		
Oes yswiriant ar gyfer cynnwys y sêff neu'r blwch arian parod ac arian sy'n cael ei gludo?		
Ydy cronfeydd yn cael eu bancio heb ddiwynu treuliau?		
C8. Gwirio cofnodion incwm	Ie	Na
Ydy gwiriadau rheolaidd yn cael eu gwneud i sicrhau bod cofnodion incwm yn cytuno â llyfrau talu i mewn a chyfriflenni banc?		
Ydy rhywun heblaw'r sawl sydd wedi gwneud y cofnod yn y cofnodion cyfrifyddu yn gwneud y gwaith gwirio?		

Ch. Pryniadau a thaliadau

Ch1. Rheolaethau ac awdurdodi gwariant ar nwyddau a gwasanaethau	Ie	Na
Oes polisi ysgrifenedig ar gyfer awdurdodi gwariant?		
Ydy'r anfonebau a dderbyniwyd yn cael eu gwirio yn erbyn archebion sy'n cadarnhau'r prisiau a bod y nwyddau neu'r gwasanaethau a archebwyd wedi cael eu derbyn?		
Ch2. Rheolaethau ac awdurdodi gwariant ar grantiau	Ie	Na
Os yw'r elusen yn rhoi grantiau, oes polisi rhoi grantiau ganddo?		
Ydy'r elusen yn gwneud ac yn monitro grantiau yn unol â pholisi rhoi grantiau?		
Ch3. Talu â siec	Ie	Na
Ydy'r elusen yn cydymffurfio ag unrhyw ofynion yn y ddogfen lywodraethol ynglŷn a phwy all lofnodi sieciau?		
Ydy'r mandad banc yn mynnu bod o leiaf dau lofnodwr?		
Oes arfer o beidio â llofnodi sieciau gwag?		
Ydy llyfrau sieciau etc yn cael eu cadw mewn lle diogel a dim ond y bobl a enwebir sy'n gallu eu defnyddio?		
Oes cofnod ysgrifenedig o unrhyw derfynau ariannol ar unigolion sy'n llofnodi?		
Ydy'r holl wariant â sieciau'n cael eu cofnodi yn y llyfr arian parod a'i nodi gyda'r rhif siec perthnasol, natur y taliad a'r talai?		
Ydy sieciau'n cael eu llofnodi gyda thystiolaeth ddogfennol o natur y taliad, ee anfoneb?		
Ch4. Taliadau drwy gerdyn debyd/credyd/talu	Ie	Na
Oes gan yr elusen bolisi ar gyfer defnyddio cardiau taliadau, gan gynnwys y meini prawf ar gyfer eu rhoi, terfynau gwario a'u diogelwch?		
Ydy'r elusen yn cyfleu'r polisi ar gyfer defnyddio cardiau i bob ymddiriedolwr a staff sy'n eu defnyddio?		
Ydy'r cardiau'n cael eu canslo pan fydd y deiliad yn gorffen gweithio i'r elusen?		
Ydy'r holl wariant cerdyn yn cael ei ategu gan dalebau ac anfonebau a'i gofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu bob tro y defnyddir y cerdyn?		
Ydy cyfriflenni cerdyn yn cael eu hanfon i'r tîm cyllid elusen a'u gwirio yn erbyn cofnodion ac anfonebau ategol?		
Ydy defnydd y deiliad cerdyn o'r cerdyn yn cael ei adolygu'n annibynnol yn achlysurol i gadarnhau bod y defnydd ohono yn cyd-fynd â'r polisi?		

Ch5. Taliadau gan ddebydau uniongyrchol, archebion sefydlog a chredyd uniongyrchol BACS	Ie	Na
Ai dim ond unigolion a enwir sydd wedi'u hawdurdodi i sefydlu debydau uniongyrchol, archebion sefydlog a chredydau uniongyrchol?		
Ydy'r elusen yn defnyddio system awdurdodi deuol ar gyfer taliadau BACS?		
Ydy'r elusen yn monitro'r trefniadau i sicrhau bod trefniadau talu awtomatig yn cael eu canslo pan nad yw'r nwyddau a'r gwasanaethau yn cael eu cyflenwi mwyach i'r elusen?		
Ch6. Talu mewn arian parod	Ie	Na
Ydy pob ymdrech yn cael ei wneud i gadw taliadau arian parod i'r lleiaf posibl?		
Ydy pob taliad arian parod yn cael ei wneud o gronfa arian parod ac nid o'r arian parod a dderbynnir?		
Ydy dogfennau ategol wedi'u hawdurdodi gan rywun heblaw'r sawl sy'n cynnal yr arian mân neu'r sawl sy'n gwneud y cais?		
Ydy manylion pob taliad yn cael eu nodi mewn llyfr arian mân?		
Ydy gwiriadau annibynnol rheolaidd yn cael eu gwneud o'r gronfa arian mân a chofnodion?		
Ch7. Cyflogau	Ie	Na
Ydy didyniadau statudol (treth ac YG) yn cael eu gwneud o gyflogau gweithwyr a'u hanfon yn rheolaidd i HMRC? C		
Ydy'r elusen yn cydymffurfio â deddfwriaeth isafswm cyflog? C		
Ydy unrhyw ddidyniadau eraill o gyflogau yn cael eu gwneud dim ond pan fyddant yn angenrheidiol neu wedi'u hawdurdodi? C		
Ydy'r ffurflenni diwedd blwyddyn (P60 a P11D) yn cael eu cwblhau a'u ffeilio gyda HMRC erbyn y dyddiad cau? C		
Os yw'r elusen yn cyflogi staff ydy'r trefniadau pensiwn gofynnol ar waith? C		
Oes contractau cyflogaeth gan bob gweithiwr?		
Ydy cofnodion personél yn cael eu cadw a'u dal ar wahân i'r cofnodion cyflogau?		
Ydy lefelau cyflogau yn cael eu hawdurdodi a'u cofnodi'n briodol?		
Oes system awdurdodi ar gyfer cofnodi a hysbysu staff sy'n dechrau ac yn gadael, newid oriau a newidiadau eraill i'r gyflogres?		
Ydy taliadau'n cael eu gwneud drwy BACS?		

Ch8. Talu treuliau ac ad-daliadau	Ie	Na
Oes polisi ysgrifenedig gan yr elusen ar gyfer talu ac ad-dalu treuliau?		
Ydy'r polisi yn cael ei gyfleu i'r ymddiriedolwyr, staff a'r gwirfoddolwyr?		
Ydy treuliau'n cael eu had-dalu dim ond pan fydd yr unigolyn yn talu'r gost wrth ymgymryd â busnes yr elusen?		
Ydy'r ffurflen hawlio treuliau yn cynnwys hunanddatganiad sy'n nodi bod y cais yn gywir ac wedi codi wrth ymgymryd â busnes yr elusen?		
Ydy ad-daliadau'n cael eu gwneud drwy drosglwyddiad BACS neu siec?		
Os yw'r elusen yn talu cyfraddau milltiroedd ar gyfer teithio ydy'r cyfraddau yn dilyn cyfraddau cymeradwy HMRC?		
Ch9. Gwirio cofnodion gwariant	Ie	Na
Ydy gwiriadau rheolaidd yn cael eu gwneud i sicrhau bod cofnodion gwariant yn gywir ac yn cytuno â chyfriflenni banc?		
Ydy gwiriadau rheolaidd yn cael eu gwneud i sicrhau nad oes unrhyw anghysondeb rhwng y taliadau a wnaed a'r anfoneb wreiddiol neu gofnodion talu?		
Ydy rhywun heblaw'r sawl a wnaeth y cofnod yn y cofnodion cyfrifyddu yn gwirio hyn?		

D. Asedau a buddsoddiadau

D1. Rheolaethau ar gyfer asedau sefydlog	Ie	Na
Ydy rhestr gynhwysfawr o asedau sefydlog yn cael ei chadw a'i diweddar'u'n gyson?		
Ydy asedau yn cael eu gwirio'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod mewn cyflwr da ac o ddefnydd i'r elusen?		
Ydy'r elusen wedi ystyried prynu yswiriant?		
Ydy'r defnydd o asedau sefydlog yn cael ei adolygu'n flynyddol (i sicrhau'r defnydd gorau ohonynt a'u bod yn gwasanaethu buddiannau'r elusen)?		

D2. Buddsoddiadau	Ie	Na
Oes polisi buddsoddi gan yr elusen?		
Ydy'r polisi hwn yn cynnwys yr angen i ystyried arallgyfeirio buddsoddiadau, gan gynnwys cyfrifon banc?		
Ydy perfformiad buddsoddiadau yn cael eu hadolygu'n gyson?		
Ydy cyngor proffesiynol yn cael ei geisio, os yw'n briodol, ar ddewis neu werthu buddsoddiadau?		
Ydy'r elusen yn archwilio eiddo buddsoddi er mwyn sicrhau bod cyfamodau tenantiaid yn cael eu dilyn?		
Oes rheolaethau i sicrhau bod yr holl incwm buddsoddiadau sy'n ddyledus yn cael ei dderbyn?		
D3. Arian a ddelir fel ased cyfredol	Ie	Na
Oes cofnodion diogel ar gyfer pob cyfrif banc a chymdeithas adeiladu?		
Ydy cyfriflenni banc yn cael eu derbyn yn rheolaidd ac ydy cysoniadau banc rheolaidd yn cael eu cynnal?		
Ydy cyfarwyddiadau i gau neu agor cyfrifon yn cael eu hawdurdodi'n briodol a'u hadrodd i'r ymddiriedolwyr?		
Ydy'r elusen yn gwirio er mwyn sicrhau nad oes unrhyw gyfrifon banc segur?		
Ydy'r cyfrifon yn cael eu monitro i sicrhau nad yw unrhyw drydydd parti yn eu defnyddio?		
Ydy'r ymddiriedolwyr yn adolygu costau, buddiannau a risgiau eu cyfrifon cyfredol ac adnau yn gyson?		
D4. Bancio electronig	Ie	Na
Os yw'r elusen yn defnyddio bancio electronig i wneud taliadau, ydy'r system a ddefnyddir yn gofyn i ddau unigolyn awdurdodi'r trafodiad?		
Ydy cyfrifiaduron personol yn cael eu cadw'n ddiogel gyda meddalwedd ysbïo a gwrth-feirws a muriau gwarchod personol?		
Ydy ymddiriedolwyr a'r staff yn cael gwybod am yr angen i sicrhau nad yw manylion diogelwch yr elusen (gan gynnwys cyfrinair a PIN) yn cael ei gyfaddawdu?		
Ydy'r PIN a'r cyfrinair yn cael ei newid yn gyson, er enghraifft, i leddfu risgiau cyfaddawdu diogelwch pan fydd unigolion yn gadael yr elusen?		
Ydy'r elusen yn cadw rhestr o bobl (ymddiriedolwyr a staff) sydd wedi'u cymeradwyo i gael mynediad i'r PIN a'r cyfrinair?		

Ydy'r elusen yn cadw llwybr archwilio o'r trafodion bancio electronig?		
Ydy'r rhai sy'n defnyddio cyfleusterau bancio ar-lein wedi cael eu hyfforddi ar sut i'w defnyddio?		
D5. Bancio anhraddodiadol	Ie	Na
Os yw'r elusen yn defnyddio dulliau bancio anhraddodiadol:		
Ydy'r ymddiriedolwyr yn gosod ac yn cymeradwyo polisiau sy'n diffinio pryd y gellir defnyddio dulliau bancio anhraddodiadol?		
Ydy'r defnydd o ddulliau o'r fath wedi'i gyfyngu i drosglwyddiadau hanfodol pan na ellir defnyddio dulliau bancio traddodiadol?		
Ydy'r elusen yn cadw llwybr archwilio o drafodion bancio anhraddodiadol?		
Ydy'r elusen yn sicrhau bod y rheolaethau sydd ar waith ar gyfer ei thrafodion banc traddodiadol hefyd yn gweithredu gyda'r trafodion bancio anhraddodiadol?		
D6. Cronfeydd cyfyngedig a chronfeydd gwaddol	Ie	Na
Oes gweithdrefnau i sicrhau bod unrhyw gyfyngiadau ar y defnydd o gronfeydd, gan y rhoddwr neu drwy apêl, yn cael eu dilyn?		
Ydy'r elusen yn sicrhau bod yr amodau sy'n gysylltiedig â gwaddolion parhaol yn cael eu dilyn?		